

FRANCISCO DÍAZ-FIERROS

"O TRANSPORTE PÚBLICO É A MATERIA PENDENTE DE GALIZA"

Entrevista por Belén Rodríguez

Francisco Díaz-Fierros Viqueira é doutor en Farmacia e Catedrático de Edafoloxía e Química Agrícola pola Universidade de Santiago de Compostela. Foi presidente da Sociedade Galega de Historia Natural e da Sección de Física e Solo da Sociedade Española de Ciencia do Solo, e desde 1980 encabeza a Xunta rectora do Seminario de Estudos Galegos. Actualmente tamén é vicepresidente do Consello da Cultura Galega. Recibiu varios premios pola súa contribución ao mundo das Ciencias e é autor dunha extensa lista de publicacións de carácter científico e cultural.

distrito xernar

ESPAZOS PROTEXIDOS

- Fagamos entón un repaso polas diversas áreas ambientais. Debe aumentar a superficie galega de espazos protexidos (actualmente tan só o 12% é Rede Natura), ou ser creados os instrumentos de xestión dos xa declarados?
- Non se poden incrementar os espazos sen ter capacidade para a xestión dos mesmos. Poño por caso a protección da bacía alta do río Miño, é ampla e interesante pero ten problemas de xestión porque debe compaxinar a súa conservación coa presenza considerá-

bel da actividade agraria. A xestión destes espazos pasa por implicar aos agricultores e gandeiros na mesma. Cómpre distinguir entre explotacións viábeis e explotacións en regresión. Habería que facer fincapé en incorporar na problemática ambiental á xente nova con explotacións agrogandeiras con futuro e viábeis, en principio, máis sensíbel á cuestión ecolóxica.

- É posíbel a incorporación das actividades extractivas na xestión dos espazos protexidos?
- Moi dificilmente, son produtores sen vocación de permanencia, explotan o

recurso e vanse, e ademais están pouco controladas e crean problemas nos acuíferos e na xeración de residuos. A minaría é unha "ave de paso" e ten menos posibilidades de integrarse.

- Como deberan influír nesta área as políticas de protección xeral do territorio?
- A ordenación do territorio débese tratar con incentivos, a pesar de que somos unha sociedade demasiado subvencionada, para que unha actividade con futuro poida ser rendíbel a medio prazo. Hai que facer máis traballo de campo. De pouco valen as declaracións e as normativas se despois non hai seguimento da efectividade das medidas tomadas. Calquera tipo de acción que se faga no medio rural debe ser tratada como un expe-

"É necesario incorporar na problemática ambiental a xente nova con explotacións agrogandeiras con futuro e viábeis"

rimento, baixo un control e con medidas correctoras dos problemas que vaian xurdindo.

CAMBIO CLIMÁTICO

- Estanse a aplicar medidas contra o cambio climático?
- Existe un Plan Galego de Loita contra o Cambio Climático, elaborado polo bipartito que, sobre o papel, é bastante aceptábel. A nivel práctico funcio-

nou moi ben o proxecto Climántica de Educación ambiental. É unha referencia no Estado nos últimos anos. En canto á redución de emisións ou taxas, non é tanto unha cuestión autonómica, depende do reparto estatal. Polo menos, semella que as emisións se estabilizaron. Pero segue sendo moi complexo aplicar medidas de redución de emisións nalgúns sectores, como o agrogandeiro que xa ten bastantes problemas. Por outra parte, a utilización de sumidoiros podería solucionar parcialmente o problema durante uns anos. Hai que ter en conta que a retención de carbono polos bosques funcionará ata metade de século, a partir de aí o efecto sumidoiro entrará en equilibrio. Entón haberá que facer avaliacións a medio prazo e diversificar para non ser dependentes das plantacións de medra rápida. Absorberíamos menos dióxido de carbono, pero manteríamos máis tempo o efecto sumidoiro e ademais beneficiaríamos á paisaxe. Outro problema é que o Cambio climático non se aborda desde unha visión integrada nas políticas das diferentes consellarías da Xunta.

- Que sectores sociais están a tomarse máis e menos en serio esta cuestión?

“A pequena e mediana industria, xunto con algúns concellos, son os sectores que toman menos en serio a mudanza climática”

- O educativo e o docente, en xeral, é o sector con maior claridade e visión de futuro sobre a problemática. Do lado negativo, sinalaría o sector da pequena e mediana industria, máis suxeita ao curto prazo que a grande industria, e algúns concellos que “pasan” da cuestión ambiental.

- Onde se percibe mellor o problema do cambio climático?

- Na comunidade científica, fundamentalmente, xa que non é algo que se perciba día a día e de xeito directo pola sociedade. Os medios e os científicos conseguimos que a sociedade acepte a existencia do problema pero non o percibe directamente, agás algunhas persoas maiores que notan

“A paisaxe eólica debe estar restrinxida, pero hai que considerala nun futuro”

distrito xerman

adiantos na floración, nas vendimas, a aparición de novas especies...

- Debemos dar crédito aos que vaticinan sobre situacións catastróficas que acaben coa humanidade?

- Non hai razón para pensar iso. Debemos ser moi serios ao falar da mudanza climática. Estas teorías que exceden as apreciacións dos efectos do Cambio climático poden facer moito dano na concienciación social do pro-

“O proceso de reconversión cara as enerxías renovábeis debe rematar coas térmicas”

blema. O horizonte temporal que se acostuma tomar para falar dos efectos do quecemento global é este século.

ENERXÍA

- A cuestión eólica preséntase moi controvertida: cales son as claves que permitan entendela?

- O principal impacto da enerxía eólica é sobre a paisaxe, e logo sobre a poboación de aves. Para avaliar esta cuestión, falta por definir que tipo de

paisaxe queremos defender. Poño como exemplo o I Tomo do Catálogo das Paisaxes de Cataluña, recentemente publicado. Este traballo do Observatorio da Paisaxe Catalá é modélico. Neste catálogo aparecen como paisaxe a natural, a tradicional..., pero tamén elementos como a néboa ou os campos de aerogeneradores eólicos (unha paisaxe intervída). Esta última deber ser unha paisaxe restrinxida, pero que hai que considerala no futuro. Os cataláns tamén lle poñen límites.

- Estase a facer algún catálogo similar en Galiza?

- Si, pero creo que non se teñen as cousas tan claras como en Cataluña. A nosa paisaxe é un dos activos máis importantes que temos, non só como elemento de identidade, senón tamén como recurso económico. Nese catálogo debe haber paisaxes tradicionais e paisaxes novas e catalogar moito os elementos que integran esta paisaxe, non só elementos naturais, tamén sociais, patrimoniais, culturais, ... Eu creo que non se está afondando na problemática actual da nosa paisaxe, que hoxe en día concíbese con máis elementos culturais que hai 50 anos.

“As minicentrais deberíanse limitar ao máximo porque os ríos son un dos bens máis importantes que temos en Galiza”

- Debemos seguir sucumbindo ás hidroeléctricas?

- Creo que os ríos xa están demasiado intervídos. As minicentrales deberíanse limitar ao máximo porque as augas superficiais son un dos bens máis importantes que temos en Galiza. Hai que contribuir con enerxías limpas, pero baixo unhas limitacións. Atopar un río galego non parcelado ou intervído é case imposible.

- A reconversión das enerxías fósiles cara ás renovábeis vai na boa dirección?

- Agora, por unha cuestión política coxuntural, o Estado quere incentivar de novo o carbón, cando en Europa e no mundo se mira con receo. O pro-

blema dos lignitos galegos é que teñen moito xofre, por iso houbo que substituílos por outros menos contaminantes. Nese momento xa se deron cambios, pero non debemos esquecer nos que a medio prazo esas enerxías deberán ser reconvertidas, tampouco ten moito sentido importar carbón de fóra. Ese proceso debe rematar coas térmicas, mais polo de agora vai lento e por baixo das expectativas iniciais.

AUGA

- Cre preciso modificar as cuantías e tipoloxías de prezos da auga, tal e como obriga a nova Lei aprobada polo Executivo galego?
- As recomendación europeas son claras: que a auga teña o prezo de custe.

“O incremento do prezo da auga ten un valor educativo claro, pero debe ser gradual”

Evidentemente agora estaba moi por debaixo do seu custo. O incremento do prezo da auga ten un valor educativo claro. Pero creo que o aumento da tarifa debe ser gradual e non de súpeto, como se pretende facer. Na medida en que deixemos de contribuír á contaminación da auga, tamén os procesos de depuración poden ser máis baratos. Débese explicar ben esta idea e ten que haber unha participación da sociedade no proceso, o problema é que esta é unha cuestión

mediatizada por concellos que non queren ceder esta parcela de control.

RESIDUOS

- Como valora o novo borrador do Plan galego de residuos sólidos urbanos de Galiza?
- O tratamento térmico dos residuos habería que limitalo. Do que non cabe dúbida é que deben mellorar moito máis as outras alternativas, como a compostaxe. Hai plantas de compostaxe

“As plantas de compostaxe que funcionan ben, como a de Lousame, deben de ser axudadas e defendidas pola administración pública”

xe que funcionan ben e outras que, tecnicamente, non son defendíbeis. Creo que no caso de Lousame debería haber unha intervención pública para defendela fronte ao impago dos concellos. As plantas que funcionan ben deben de ser axudadas e defendidas porque contribúen ao convencemento do resto dos concellos e da poboación en xeral.

URBANISMO

- En materia urbanística estanse a dar varias reformas. Que opinión lle merecen?
- O problema do urbanismo en Galiza xa vén dos anos 60 cando houbo un “desmadre” xeralizado. Aquí estase facendo un urbanismo malo, agás excepcións. Nas poboacións ou concentracións

“No litoral, habería que manter a medida dos 500 metros, como en Asturias”

urbanas permítense uns volumes esaxerados da edificación e as zonas rurais non escapan a este descontrol. Hai que comezar a limitar. Moitas cidades xa están “perdidas”, como Vigo ou A Coruña. Hoxe son salvábeis Santiago (que está a construír un corredor verde) ou Lugo. No litoral é onde máis problemas se dan pola presión demográfica. Casos dramáticos como o de Sanxenxo ou o da Mariña luguesa deberían poñer coto, aproveitando o momento baixo da construción. A medida dos 500 metros é necesaria e interesante e habería que mantela, como en Asturias.

TRANSPORTE

- Nesta materia, as previsións son AVE e máis autoestradas....
- Unha das singularidades negativas de Galiza é o exceso de transporte, obrigado pola súa dispersión poboacional. O único que soluciona o AVE é a conexión cos puntos neuráxicos económicos de España, pero non o problema estrutural da dispersión poboacional, a cal inflúe negativamente no Cambio climático e noutro tipo de connotacións ambientais. O transporte público, e en concreto o de proximidade, é a materia pendente de Galiza.

Por suposto que unha parte da culpa témola nós. Cústanos traballo usar o transporte público ou compartir coche, por cuestións de tipo psicolóxico e de educación. Nesta área hai que actuar a nivel individual, colectivo, público e educativo.

CRISE

- A crise segue a ser unha oportunidade para mudar o sistema capitalista imperante?
- A oportunidade non a perdemos porque a crise aínda non rematou. Poden quedar polo menos cinco anos máis ata recuperarnos. Aínda así, volver aos parámetros de produción de hai 3 anos vai ser difícil. Polo tanto, debemos aproveitar a situación para detectar onde están os problemas, para aprender a vivir con menos e prescindir dos excesos que, en definitiva, só fan xerar residuos. Non é unha oportunidade desexábel, porque moitas familias pasan por dificultades, pero haina que aproveitar.

